

Sınıf Öğretmenlerinin Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*

The Examination Of Primary School Teachers' Problem Solving Skills In Terms Of Various Variables*

Oğuz Serin
Dokuz Eylül Üniversitesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim sınıf öğretmenlerinin, problem çözme becerilerine yönelik algılarının, cinsiyet, medeni durum, çalışma süresi, iş hayatındaki verimi, çalışma ortamından memnun olup olmaması ve öğretmenlik mesleğinin toplum içinde hak ettiği yerde bulunup bulunmamasına ilişkin değişkenlerin farklılık yaratıp yaratmadığını incelemektir. Araştırmanın örneklemini, İzmir il merkezinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan, 128 (% 60,7) kadın ve 83 (%39,3) erkek olmak üzere toplamı 211 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilen Problem Çözme Envanteri (PÇE) ve Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda, bayan öğretmenlerin problem çözme becerisi, erkek öğretmenlere göre daha yüksek düzeydedir. Araştırmada ele alınan diğer değişkenler ile problem çözme becerisi alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Problem çözme becerisi, ilköğretim, sınıf öğretmeni.

Abstract

The purpose of this research is to study the perceptions of primary school teachers problem-solving skills in terms of the variables gender, marital status, experience, efficacy of work, whether they are happy or unhappy in the work environment, and whether they hold the position they deserve or not. The sample for the research consisted of 211 classroom teachers, 128 of whom were women (60.7%) and 83 whom were men (39.3%), working in the İzmir metropolitan area. The data for the research was collected through The Problem Solving Inventory (PSI), developed by Heppner and Peterson (1982), and The Personal Information Form. The research has discerned that women are more skillful at solving problems. According to the findings of the research, there are significant differences between the sub-dimensions of problem solving skills and the other variables within the scope of the research.

Key Words: Problem solving skill, primary school, classroom teacher.

Giriş

İlköğretim, eğitim sistemimizin temelini oluşturmaktadır. Ulusal kalkınmanın sağlanmasında ve toplumsal yapının geliştirilmesinde ilköğretimin amaç ve işlevlerinin nitelikli bir şekilde gerçekleştirilmesi belirleyici bir rol oynamaktadır.

Türk Milli Eğitim Sistemi içinde hizmet veren okullarda kişiler arası ilişkilerde çıkan sorunları çözmede kullanılacak yöntemler bir ders olarak okutulmadığı gibi okullarımızdaki sorunların büyük çoğunluğu, geleneklerimize uzun yıllar önce yerleşen ve kötü bir sorun çözme yöntemi olarak bilinen güç kullanarak sorun çözme yöntemi ile çözülmektedir (Keleş, 2004). İlköğretim yıllarında bireye kazandırılan bilgi, beceri ve davranışlar hem bireyin kişiliğini şekillendirmekte hem de bir genel kültür dokusu oluşturarak bireyin gelecekteki yaşamına yön vermektedir (Gökçe, 2003).

Yard. Doç. Dr. Oğuz Serin DEÜ Buca Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Buca-İzmir, oguz.serin@deu.edu.tr

Öğretmenler, belirli değişimlerin çocukların yararına olabilmesi için bilgi ve becerilerini sürekli yenilemek, öğrenmeye ve gelişmeye açık olmak zorundadırlar (Özer, 1993). Eğitimde gerçekleşen değişimlerin merkezinde öğretmen olduğuna göre, bilgi ve becerilerini sürekli yenilemek, öğrenmeye ve gelişmeye açık olmak zorundadırlar (Kılıbaş, 2000).

Günlük yaşamımızda pek çok durumda problemlerle karşılaşmakta ve bu problemleri çözmeye yönelik olarak düşünmek zorunda kalmaktayız. Problem çözme her şeyden önce belli bir amaca ulaşmak için karşılaşılan güçlükleri ortadan kaldırmaya yönelik bir dizi çabayı içermektedir. Problem çözmenin kendisi, etkili bir öğrenme ve bireysel yetenekleri geliştirme yoludur (Kaptan ve Korkmaz, 2002). Problem çözme çocukluktan itibaren öğrenilmekte, okul yıllarında problem çözme becerileri geliştirilmektedir (Miller ve Nunn, 2003). Problem çözme ile ilgili çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Anderson (1980), bilişsel işlemler üzerinde odaklanmış ve problem çözmeyi, bilişsel işlemleri sırayla bir hedefe yöneltmek olarak tanımlamıştır (Akt.: Kaptan ve Korkmaz, 2002). D'Zurilla ve Goldfried (1971) bireylerin çeşitli engellerle karşılaştığında, başa çıkma yollarını kullanmadığı zaman problem yaşamakta olduklarını belirtmiştir. Bu engeller belirsizlik, tereddüt, çatışma, yardım kaynağının olmaması ve yenilik olarak belirtilmektedir. Heppner (1982) problem çözmeyi, problemlerle başa çıkma kavramıyla eşanlamlı olarak tanımlamıştır. Kişisel problem çözme, iç ya da dış isteklere uyum sağlamak amacıyla, bilişsel ve duyuşsal işlemleri bir hedefe yöneltmek şeklinde tanımlanmıştır. Heppner ve Krouskopf'e göre (1987), kişisel problemlerin çözümünde bireylerin kendi kişilik özellikleri ve farklılıkları da önemlidir. Etkili problem çözen bireylerin, bağımsız ve yaratıcı düşündükleri, sosyal yeterlilikleri olduğu, kendilerine güvenen, belirsizlikleri tolere edebilen kişiler olduğu açıklanmaktadır (Dow&Mayer, 2004:1). Kişilik özelliklerini ortaya koyucu araştırmalarda kendini problem çözmeye yeterli olarak algılayanların, kişiler arası ilişkilerde daha girişken oldukları daha olumlu benlik algısına sahip oldukları ve akademik yönden daha uygun çalışma yöntemleri ve durumları sergiledikleri saptanmıştır (Şahin, Şahin, ve Heppner, 1993). Bir problemi çözerken erken değerlendirme yapılmamalı, olabildiğince çözüm üretilerek birçok fikir

gözden geçirilmeli ve değerlendirilmelidir (Morris, 2002). Öğretmen öğrenciyi ne kadar iyi tanıyorsa, onun problemlerini çözmesine o kadar yardımcı olur ve okula uyumunu kolaylaştırır (Bursalıoğlu, 1999). Eğitimde en kritik dönem olan ilköğretim 1. ve 5. sınıflarda görev yapacak olan sınıf öğretmeni adaylarından eleştirel düşünceleri, olayları analiz, sentez edebilme ve karar verme becerisi beklenmektedir (Kaptan ve Korkmaz, 2002). Bu bağlamda, ilköğretim sınıf öğretmenlerinin problem çözme becerilerine yönelik algılarını etkilediği düşünülen bazı kişisel özelliklerin saptanmasına yönelik araştırma bulgularına gereksinim duyulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim sınıf öğretmenlerinin, problem çözme becerisine yönelik algılarının cinsiyet, medeni durum, çalışma süresi, meslekteki verimi, çalışma ortamından memnun olup olmamasına ve mesleğinin toplum içinde hak ettiği yerde bulunup bulunmamasına ilişkin değişkenlerin farklılık yaratıp yaratmadığını incelemektir.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2002-2003 öğretim yılında İzmir il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 16 ilköğretim okulundaki 128'i (% 60.7) kadın ve 83'ü (% 39.3) erkek olmak üzere toplam 211 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Problem Çözme Envanteri (PÇE): Problem Çözme Envanteri (Problem Solving Inventory PSI), Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilen, 35 maddeden oluşan 1-6 arası puanlanan likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Türkçeye çevrili Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından gerçekleştirilmiştir. Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Problem Çözme Envanteri, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini algılayışını ölçen, kendini değerlendirme ölçeğidir. Puanlama esnasında 9, 22, 29. maddeler puanlama dışı tutulmuştur. Puan ranjı 32-192'dir. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği,

Tablo 1.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre, Problem Çözme Becerisi Ölçeği ile Alt Ölçeklerinin Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve t Değerleri

N	PÇE	Aceleci Yaklaşım	Düşünen Yaklaşım	Kaçıngan Yaklaşım	Değerlen. Yaklaşım	Güvenli Yaklaşım	Planlı Yaklaşım
Cinsiyet	X ss	X ss	X ss	X ss	X ss	X ss	X ss
Kadın	74.83	25.78	10.69	7.92	6.17	13.54	7.80
128	17.45	5.98	4.12	3.93	2.72	4.55	3.16
Erkek	80.20	27.33	11.56	8.40	7.24	13.90	8.50
83	19.85	6.69	4.71	4.55	3.44	5.32	3.85
	t=2.06 p<.05	t=1.76 p>.05	t=1.41 p>.05	t=-.81 p>.05	t=2.50 p<.05	t=.51 p>.05	t=1.44 p>.05

bireylerin problem çözme konusunda kendini yetersiz algıladığını göstermektedir. Kısacası, problem çözme puanı, problem çözme becerisi ile ters orantılıdır (Savaşır ve Şahin, 1997). Ölçekte aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçıngan (kaçınma) yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım olmak üzere 6 alt boyut vardır.

Kişisel Bilgi Form: Araştırmacı tarafından hazırlanan ve 7 sorudan oluşan bir anketir.

Verilerin Çözümlemesi ve Uygulama

Verilerin çözümlemesinde, bilgisayarda, SPSS-11 istatistik programı kullanılarak, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), t ve Scheffe anlamlılık testleri uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler, okullardaki psikolojik danışmanların yardımıyla araştırmacı tarafından öğretmenlere uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma ile ilgili olarak toplanan veriler değerlendirilerek analiz edilmiş ve bulgular tartışılmıştır. Ayrıca öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Problem Çözme Alguların Cinsiyete Göre İncelenmesi

Tablo 1'de görüldüğü gibi, cinsiyete göre, problem çözme becerisi alguları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (t=2.06, p<.05). Buna göre, kadın öğretmenlerin problem çözme becerisi, erkek öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Corner'in (2004) çalışmasında, problem

çözme becerisi algısı ile cinsiyet arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Akbağ (2000), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmasında, erkeklerin problem odaklı başa çıkma tarzlarına daha fazla yöneldiklerini belirtmiştir. Bozkurt, Serin ve Erman (2004), ilköğretim birinci kademe öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada, cinsiyete göre, problem çözme becerisi algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu çalışmanın bulgusu, Heppner ve Peterson (1982); Taylan (1990); Çam (1995; 1997) Güven ve Akyüz (2001); Serin (2001); Saracaloğlu, Serin ve Bozkurt (2005)'un çalışma sonuçlarından farklıdır. Problem çözme becerisi "değerlendirme" alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (t=2,50, p<.05). Erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre "kendini değerlendirme" alt boyutunda daha yüksek puan ortalamasına sahiptirler. Buna göre, kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeyde değerlendirici yaklaşıma sahip oldukları söylenebilir. Bu bağlamda kadın öğretmenlerin mesleklerini oldukça benimsemiş olmaları ve toplum yaşamında, evlilik yaşamında sürekli olarak sorun çözmek durumunda kalmaları, meslek yaşamında da problem çözücü olmada olumlu etkileri olabilir.

Öğretmenlerin, Medeni Durumlarına Göre Problem Çözme Becerisi Algularının İncelenmesi

Tablo 2'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin medeni durumlarına göre, problem çözme becerileri "güvenli

Tablo 2.

Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Problem Çözme Becerisi Ölçeği ile Alt Ölçeklerinin Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve F Değerleri

N	PÇE	Aceleci Yaklaşım	Düşünen Yaklaşım	Kaçınan Yaklaşım	Değerlen. Yaklaşım	Güvenli Yaklaşım	Planlı Yaklaşım
Medeni Durumu	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss
Evli	77.96 18.35	26.54 6.36	11.24 4.45	8.32 4.23	6.59 2.86	14.01 4.78	8.12 3.42
Bekâr	70.55 21.22	25.66 6.10	10.50 4.24	6.22 2.79	6.50 4.59	11.22 5.82	8.05 4.41
Diğer	70.54 15.64	25.00 5.89	8.45 1.69	7.72 4.79	6.72 3.60	12.27 3.10	7.36 2.33
Toplam	76.94 18.57	26.39 6.30	11.03 4.37	8.11 4.18	6.59 3.06	13.68 4.86	8.08 3.46
	F=2.01 p>.05	F=.44 p>.05	F=2.29 p>.05	F=2.15 p>.05	F=.01 p>.05	F=3.26 p<.05	F=.25 p>.05

yaklaşım" alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (F= 3.26 p<.05). Buna göre, problem çözme becerisi algısında, bekâr olduğunu belirten öğretmenlerin, evli olduklarını belirten öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde kendine güvenli yaklaşıma sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin, Çalışma Yılına Göre Problem Çözme Becerisi Algılarının İncelenmesi:

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin halen çalışmakta oldukları okuldaki çalışma yıllarına göre, problem çözme becerisi algıları toplam puan ve alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak

Tablo 3.

Öğretmenlerin Çalışmakta Oldukları Okullardaki Çalışma Yıllarına Göre, Problem Çözme Becerisi Ölçeği ile Alt Ölçeklerinin Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve F Değerleri

N	PÇE	Aceleci Yaklaşım	Düşünen Yaklaşım	Kaçınan Yaklaşım	Değerlen. Yaklaşım	Güvenli Yaklaşım	Planlı Yaklaşım
Çalışma Süresi	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss	\bar{X} ss
0-5 yıl	78.09 20.11	27.09 7.05	11.13 4.40	8.45 4.46	6.67 3.31	13.44 5.06	8.25 3.71
6-10	76.94 16.91	25.84 5.36	11.16 4.53	8.00 3.83	6.46 2.75	14.41 4.47	7.92 3.20
11-15 yıl	67.07 13.76	23.76 5.49	9.30 2.81	7.30 4.23	6.00 2.08	10.92 4.23	7.30 2.46
16-20 yıl	77.00 16.68	26.20 4.13	11.20 4.46	6.30 3.26	7.40 3.80	14.40 5.29	8.40 3.80
Toplam	76.94 18.57	26.39 6.30	11.03 4.37	8.11 4.18	6.59 3.06	13.68 4.86	8.08 3.46

anlamli bir farklılık bulunmamıştır. Bozkurt, Serin ve Emran (2004), "İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Problem Çözme, İletişim Becerileri ve Denetim Odağı Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi" adlı çalışmalarında, öğretmenlerin kıdeme göre, problem çözme becerisi algısı puan ortalamaları arasında anlamli bir farklılık olmadığını bulmuşlardır.

Öğretmenlerin Mesleki Verimlerine Göre Problem Çözme Becerisi Algılarının İncelenmesi

Öğretmenlerin mesleklerindeki verimlerine ilişkin algılamalarına göre, problem çözme becerisi alt boyutu "değerlendirici yaklaşım" puan ortalamaları arasında anlamli bir farklılık bulunmuştur ($F=3.11, p<.05$). Buna göre, mesleklerinde verimli olduklarını belirten öğretmenlerin, mesleklerinde verimli olmadıklarını belirten

öğretmenlerden daha yüksek düzeyde "kendilerini değerlendirici yaklaşım"a sahip oldukları söylenebilir. Heppner ve Krieskok (1983), çalışmada, problem çözücülerin, mesleki kimliklerini daha iyi şekillendirdikleri ve kurumlarından daha fazla yaralandıklarını ortaya koymuştur. Öğretmen, bilgi aktarma ve öğrenme ortamını oluşturmanın yanı sıra, öğrenciye model olma ve rehberlik yapma işlevlerini de yüklenmelidir (Yüksel, 1999).

Öğretmenlerin Çalışma Ortamından Memnun Olup Olmamalarına Göre, Problem Çözme Becerileri Algılarının İncelenmesi

Tablo 5'te görüldüğü üzere, öğretmenlerin çalışma ortamlarından memnun olup olmamalarına göre problem çözme becerileri "güvenli yaklaşım" alt boyutu

Tablo 4.

Öğretmenlerin Mesleklerindeki Verimlerine Göre, Problem Çözme Becerileri Ölçeği ile Alt Ölçeklerinin Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve t Değerleri

N	PÇE	Aceleci Yaklaşım	Düşünen Yaklaşım	Kaçınan Yaklaşım	Değerlen. Yaklaşım	Güvenli Yaklaşım	Planlı Yaklaşım
Verimli Algıma	X	X	X	X	X	X	X
	ss	ss	ss	ss	ss	ss	ss
Evet	75.98	26.25	10.97	8.05	6.28	13.50	7.93
172	17.98	6.27	4.40	4.24	2.74	4.61	3.39
Hayır	81.20	27.00	11.30	8.41	7.94	14.48	8.74
39	20.71	6.49	4.29	3.95	3.99	5.82	3.72
	t= 1.59	t= .66	t= .42	t= .48	t= 3.11	t= 1.13,	t= 1.32
	p>.05	p>.05	p>.05	p>.05	p<.05	p>.05	p>.05

Tablo 5.

Öğretmenlerin Çalışma Ortamlarından Memnun Olup Olmamalarına Göre, İletişim Becerileri Ölçeği ile Alt Ölçeklerinin Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve t Değerleri

N	PÇE	Aceleci Yaklaşım	Düşünen Yaklaşım	Kaçınan Yaklaşım	Değerlen. Yaklaşım	Güvenli Yaklaşım	Planlı Yaklaşım
Memnuniyet Durumu	X	X	X	X	X	X	X
	ss	ss	ss	ss	ss	ss	ss
Evet	75.83	26.12	10.75	8.09	6.51	13.30	8.01
162	17.45	5.85	4.24	4.16	2.90	4.63	3.19
Hayır	80.61	27.26	11.95	8.20	6.85	14.93	8.30
49	21.67	7.61	4.70	4.30	3.57	5.43	4.25
	t= 1.58	t= 1.10	t= 1.69	t= .16	t= .68	t= 2.07	t= .52
	p>.05	p>.05	p>.05	p>.05	p>.05	p<.05	p>.05

Tablo 6.

Öğretmenlerin Mesleklerinin Toplum İçinde Hak Ettiği Yerde Bulunup Bulunmasına Göre, Problem Çözme Becerileri Ölçeği ile Alt Ölçeklerinin Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve t Değerleri

N	PÇE	Aceleci Yaklaşım	Düşünen Yaklaşım	Kaçıngan Yaklaşım	Değerlen. Yaklaşım	Güvenli Yaklaşım	Planlı Yaklaşım
Toplumda hak ettiği yerde mi?	X	X	X	X	X	X	X
	ss	ss	ss	ss	ss	ss	ss
Evet	73.40	27.80	9.40	8.26	6.53	11.93	6.53
15	15.96	5.95	2.94	4.63	3.02	4.92	2.06
Hayır	77.21	26.28	11.16	8.10	6.59	13.82	8.19
196	18.76	6.33	4.44	4.16	3.08	4.84	3.52
	t= .76	t=.89	t=2.13	t=.12	t=.07	t=1.45	t=2.82
	p>.05	p>.05	p<.05	p>.05	p>.05	p>.05	p<.05

puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($t= 2.07$, $P<.01$).

Buna göre, problem çözme becerisi algısında, çalışma ortamından memnun olduklarını belirten öğretmenlerin, çalışma ortamından memnun değilim diyen öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde kendine güvenli yaklaşıma sahip oldukları söylenebilir. Wubbels ve Brekelmans (1997), çalışmalarında, öğretmenin kişiler arası becerilerinin, olumlu bir çalışma ortamı yaratmada önemli olduğunu vurgulamıştır (Akt., Güçlü,1998). Çalışma ortamından memnun olma, öğretmenlerde karar verme, eleştirel düşünme gibi yeterlikleri artırmada öğretmenin kendine olan özgüveni artırıcı bir etki yaratmış olabilir.

Öğretmenlerin, Mesleklerinin Toplum İçinde Hak Ettiği Yerde Bulunup Bulunmamasına Göre, Problem Çözme Becerisi Algılarının İncelenmesi

Tablo 6'da görüldüğü üzere, öğretmenlerin mesleklerinin toplum içinde hak ettiği yerde bulunup bulunmadığına ilişkin algılamalarına göre, problem çözme becerisi alt boyutlarından "düşünen yaklaşım" ($t=2.13$, $p<.05$) ve "planlı yaklaşım" ($t=2.82$, $p<.05$) puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Buna göre, mesleklerinin toplum içinde hak ettiği yerde bulunduğunu belirten öğretmenlerin, mesleklerinin toplum içinde hak ettiği yerde bulunmadığını

belirten öğretmenlere göre, daha yüksek düzeyde "düşünen yaklaşım" ve "planlı yaklaşım"a sahip oldukları söylenebilir. Heppner ve Krieskok (1983), problem çözme ve mesleki kimlik arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sonuçta, problem çözme becerisi iyi olan bireylerin, mesleki kimliklerini daha iyi şekillendirdikleri ve mesleki kurumlardan daha fazla yararlandıklarını ortaya koyan anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına genel olarak bakıldığında, bayan öğretmenlerin problem çözme becerisi, erkek öğretmenlere göre daha yüksek düzeydedir; bayan öğretmenlerin, erkek öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeyde "değerlendirici yaklaşıma"; bekâr öğretmenlerin, evli öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde "kendine güvenli yaklaşıma"; mesleklerinde verimli olduklarını belirten öğretmenlerin, mesleklerinde verimli olmadıklarını belirten öğretmenlerden daha yüksek düzeyde değerlendirici yaklaşım'a; çalışma ortamından memnun olduklarını belirten öğretmenlerin, çalışma ortamından memnun değilim diyen öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde "kendine güvenli yaklaşım"a mesleklerinin toplum içinde hak ettiği yerde bulunduğunu belirten öğretmenlerin, mesleklerinin toplum

içinde hak ettiği yerde bulunmadığını belirten öğretmenlere göre, daha yüksek düzeyde “düşünen yaklaşım” ve “planlı yaklaşım” a sahip oldukları bulunmuştur.

Çalışma yıllarına göre, problem çözme becerisi algıları toplam puan ve alt ölçekleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bu araştırma bulguları sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Öğretmenlere yönelik olarak uzman kişilerce öğretim ortamındaki davranış ve tutumları düzenlemeye ve problem çözme becerisini arttırmaya yönelik hizmetiçi eğitim programları düzenlenmelidir.
2. Öğretmen yetiştiren kurumlarda, öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan dersler yer almalı, demokratik eğitim ortamları sağlanmalıdır.
3. Sınıf öğretmenlerinin problem çözme becerilerini arttırmaya yönelik demokratik çalışma ortamları sağlanmalıdır.
4. Benzer araştırmalar, farklı branş öğretmenleri ve okul idarecilerinin problem çözme becerilerini karşılaştırmaya yönelik çeşitli değişkenler ele alınarak yapılabilir.
5. Öğretmenlerin problem çözme becerisinin geliştirilmesine ilişkin deneysel çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akbağ, M. (2000). Stresle başa çıkma tarzlarının üniversite öğrencilerinde olumsuz otomatik düşünceler, transaksiyonel analiz ego durumları ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Anderson, J. R. (1980), *Cognitive psychology and its implications*, Sanfransisco: Freeman.
- Bozkurt, N.; Serin, O. ve Erman, B (2004). İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin, iletişim becerileri, problem çözme ve denetim odağı düzeylerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi. 15-18 Ekim 2003, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, XII.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, Cilt 2, S. 1373-1393.
- Bursalıoğlu, Z. (1997). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama*, Pegem, Ankara.
- Corner, M. (2004). Task characteristics and performance in interpersonal cognitive problem solving. *The Journal of Psychology*, 138, n:2, USA).
- Çam, S. (1995). Öğretmen adaylarının ego durumları ile problem çözme becerisi algısı ilişkisinin incelenmesi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6 (2), 37-42.
- Çam, S. (1997). İletişim becerileri eğitimi programı eğitiminin öğretmen adaylarının ego durumlarına ve problem çözme becerisi algılarına etkisi. Doktora Tezi Ankara Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- D'zurilla, T. J. ve Goldfried, M. R. (1971). Problem solving and behavior modification, *Journal of Abnormal Psychology*, 18, 407-426.
- Dow, G. T. ve Mayer, R. E., (2004). Teaching students to solve insight problems: evidence for domain specificity in creativity training, *Creativity Research Journal*, Vol. 16, Issue 4, p 389, 13p.
- Gökçe, E. (2003). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin yeterlilikleri. *Çağdaş Eğitim*, Sayı:299, S.36-48.
- Güven, A. ve Akyüz, M. Y. (2001). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, (1), 1: 13-22.
- Güçlü, N. (1998). Sınıfta etkili öğrenci-öğretmen iletişiminin kurulması. *GÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 61-64.
- Happner, P. P. ve T. S. Krieschok (1983). *Applied investigation of problem-solving appraisal, vocational identity and career service request, utilization and subsequent evaluations*, *The Vocational Guidance Quarterly*, 240-245.
- Happner, P. P. ve C. H. Peterson. (1982). The development and implications of a personal-problem solving inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29,66-75.
- Kaptan, F. ve Korkmaz, H. (2002). *Türkiye’de hizmet öncesi öğretmenlerin problem çözme becerilerine yönelik algıları üzerine bir inceleme*.<http://www.qafqaz.edu.az/journal/P/>
- Kenç, M. F. (2004). Kişiler arası sorunların çözümünde kullanılan sistematik modeller. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/kenc.htm>
- Kılbaş, Ş. (2000). 2000’li yıllarda etkili öğretmen nasıl olmalıdır. *ÇÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2, 19, 34-42.
- Miller, M.; Nunn, G. D. (2003). *Using group discussion to improve social problem solving and learning*. <http://provest.umi.coom/pdqdeb? Ord. 30.04.2003>.
- Morris, C. (2002). *Problem Çözme*. (Çev.H.Belgin Ayvaci, Melike Sayıl (ed). *Psikolojiyi anlamak*. Ankara. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 23.
- Özer, K. (1993). *İletişimsizlik becerisi*. Varlık Yayınları: İstanbul.

- Saracaloğlu, A. S., Serin, O. ve Bozkurt, N. (2005). Eğitim bilimleri enstitüsü lisansüstü öğrencilerinin problem çözme ve denetim odağı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (Özel Sayı1)*, 17, 237-242.
- Serin, O. (2001). *Lisans ve lisansüstü düzeydeki fen grubu öğrencilerinin problem çözme becerileri, fen ve bilgisayara yönelik tutumları ile başarıları arasındaki ilişki*. DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü doktora tezi, İzmir.
- Şahin, N., Şahin, N. H., ve Heppner, P. P. (1993). The psychometric properties of the Problem Solving Inventory. *Cognitive Therapy and Research*, 17, 379-396.
- Şahin, N. H. ve Savaşır, I. (1997). *Bilişsel davranışçı terapilerde değerlendirme: sık kullanılan ölçekler*, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları. No:9.

- Taylan, S. (1990). Heppner'in problem çözme envanterinin uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Yüksel, G. (1999). Öğretmen adayı öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *GÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2) 97-109.

Makale Geliş	6 Aralık 2003
İnceleme	3 Ocak 2006
Diizeltme	30 Haziran 2006
Kabul	20 Eylül 2006

Problem Çözme Envanteri

1. Her zaman böyle davranırım. 2. Çoğunlukla böyle davranırım. 3. Sık sık böyle davranırım. 4. Arada sırada böyle davranırım. 5. Ender olarak böyle davranırım. 6. Hiçbir zaman böyle davranmam

← Çok Sık - Seyrek →

1. Bir sorunumu çözmek için kullandığım çözüm yolları başarısız ise bunların neden başarısız olduğunu araştırmam.	1	2	3	4	5	6
2. Zor bir sorunla karşılaştığımda ne olduğunu tam olarak belirleyebilmek için nasıl bilgi toplayacağımı uzun boylu düşünmem.	1	2	3	4	5	6
3. Bir sorunu çözmek için gösterdiğim ilk çabalar başarısız olursa, o sorun ile başa çıkabileceğimden şüpheye düşerim.	1	2	3	4	5	6
4. Bir sorunumu çözdükten sonra bu sorunu çözerken neyin işe yaradığını, neyin yaramadığını ayrıntılı olarak düşünmem.	1	2	3	4	5	6
5. Sorunlarımı çözmeye konusunda genellikle yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirim.	1	2	3	4	5	6
6. Bir sorunumu çözmek için belli bir yolu denedikten sonra durur ve ortaya çıkan sonuç ile olması gerektiğini düşündüğüm sonucu karşılaştırırım.	1	2	3	4	5	6
7. Bir sorunum olduğunda, onu çözebilmek için başvurabileceğim yolların hepsini düşünmeye çalışırım.	1	2	3	4	5	6
8. Bir sorunla karşılaştığımda neler hissettiğimi anlamak için duygularımı incelerim.	1	2	3	4	5	6
9. Bir sorun kafamı karıştırdığında, duygu ve düşüncelerimi somut ve açık-seçik terimlerle ifade etmeye uğraşırım.	1	2	3	4	5	6
10. Başlangıçta çözümü fark etmesem de sorunlarımın çoğunu çözmeye yeteneğim vardır.	1	2	3	4	5	6
11. Karşılaştığım sorunların çoğu, çözebileceğimden daha zor ve karmaşıktır.	1	2	3	4	5	6
12. Genellikle kendimle ilgili kararları verebilirim ve bu kararlardan hoşnut olurum.	1	2	3	4	5	6
13. Bir sorunla karşılaştığımda, onu çözmek için genellikle aklıma gelen ilk yolu izlerim.	1	2	3	4	5	6
14. Bazen durup sorunlarım üzerinde düşünmek yerine, gelişigüzel sürüklenip giderim.	1	2	3	4	5	6
15. Bir sorunla ilgili olası bir çözüm yolu üzerinde karar vermeye çalışırken, seçeneklerimin başarı olasılığını tek tek değerlendimem.	1	2	3	4	5	6
16. Bir sorunla karşılaştığımda, başka konuya geçmeden önce durur ve o sorun üzerinde düşünürüm.	1	2	3	4	5	6
17. Genellikle aklıma ilk gelen fikir doğrultusunda hareket ederim.	1	2	3	4	5	6
18. Bir karar vermeye çalışırken, her seçeneğin sonuçlarını ölçer, tartar, birbiriyle karşılaştırır, sonra karar veririm.	1	2	3	4	5	6
19. Bir sorunumu çözmek üzere plan yaparken, o planı yürütebileceğime güvenirim.	1	2	3	4	5	6